

Перефразували думку Ільфа та Петрова про те, що пішоходів треба любити, бо вони є кращою частиною людства, можна сказати, що глядачів, а точніше кіноглядачів, також треба принаймні поважати. Бо всі без винятку кінематографісти починали свій творчий шлях як глядачі.

Інесса Розмашкіна

Старе и Нове

■ Ірина Мірошніченко, Анатолій Вербицький, Олександр Белявський у фільмі «Їх знали тільки в обличчя». Режисер Анатолій Тимонішин.

47

Глядачі у нас є, але фільми майже не знімаються, тобто їх не вистачає для того, щоб вони, глядачі, могли виконувати одну із своїх головних функцій — поповнювати ряди кінематографістів. Нащо ж їх поповнювати, коли нема чого робити? Таким чином, кількість кінематографістів зменшується. Вони ж люди, і час від часу помирають, а поповнення нема.

Але глядачі у нас є, як уже згадувалось, і вони продовжують дивитися фільми, переважно на телеекрані, переважно закордонні, бо своїх нема. І тут порушується якийсь природний зв'язок між глядачами та кіномитцями. Митці, що вийшли з глядачевих рядів, фільми свої знімають якраз про те суспільство, де вони народилися, живуть та працюють. І саме цим вони цікаві як своїм рідним глядачам (про них же вони і фільми знімають), так і закордонним, що з наших фільмів дізнаються щось про нас. Тут має бути певна пропорція кількості фільмів вітчизняних та інших, безперечно, на нашу користь, бо якщо у нас свої вітчизняні фільми, то має бути і свій вітчизняний глядач. В естетичному сенсі слова. Глядач створює своїх митців, а митці створюють свого глядача.

Кіра Муратова тому й цікава світові та підтримує європейський все ще рівень нашого кіно, бо знімає фільми не про Париж, Лондон, Берлін чи навіть Київ, а про свою улюблену Одесу. Ну, і герої її фільмів, звичайно, одесити. Тому ці фільми й користуються успіхом у вищезгаданих містах.

Між іншим, про Одесу. Згадайте гіркий пафос монологу Аркадія Дзюбіна, героя фільму «Два бійці», про те, що зробили окупанти з його улюбленим рідним містом, красунею Одесою. І поглянемо зараз на знамениту Одеську кіностудію, матір кіностудій СНД. На що вона перетворилась? І хто в цьому винен?

Список негараздів українського кіно можна продовжити. Усі наші кіностудії потребують допомоги.

Можна ще раз закинути урядові, що кіно не отримує державної підтримки на відповідному рівні, та нагадати, що коли держава не забезпечує існування охорони здоров'я, освіти та культури, то ситуація, так би мовити, виходить з-під державного контролю. Та про це вже багато разів говорилося і писалося, а справа з місця не рухається. І згадуючи все тих же Ільфа та Петрова, можна сказати, що порятунок кінематографа — справа рук самих кінематографістів.

Кінематографічний світогляд нашого глядача формують не наші фільми, і це може призвести до такого стану речей, коли наші фільми стануть для нашого глядача зовсім не нашими.

І тому вже зараз треба здійснювати вплив на глядача за допомогою тих фільмів, які у нас є, і багатьох з них ми, по суті, зовсім не бачили. А на ті, що живуть у нашій пам'яті, можна подивитись з іншої точки зору, в актуальному, так би мовити, аспекті.

Ну, наприклад, час від часу ми чуємо, що зовсім недавно Київська студія науково-популярних фільмів була найкращою в Союзі або що Українська студія хронікально-документальних фільмів збрала шалену кількість призів на кінофестивалях будь-якого рівня. Так от, хто бачив ці фільми? Проблема демонстрації науково-популярних та документальних стрічок не вирішена остаточно і в країнах з добре розвиненою системою прокату. Як не парадоксально, але саме у нас і саме зараз ця проблема може бути вирішена простіше, ніж у країнах стабільних. За допомогою телебачення, звичайно.

Можуть зауважити, що, відповідно до урядових постанов, на телебаченні, по різних каналах, регулярно показують продукцію вітчизняних студій. Воно то так, але фільми ці ніхто не дивиться, бо вони потопають в численній кількості програм, передач, фільмів, що здаються цікавішими. Дивна річ,

але люди, що нудьгують за вітчизняним кіно і пишуть про це, не бачать цих фільмів, коли вони з'являються на телеекрані. Чому так виходить? Мабуть, тому, що показ цих фільмів не організований належним чином, не є точно висловленою реакцією на бажання глядачів.

Мені заперечать, що от такі вони, закони ринку, перемагає той, хто випереджає інших в жорстокій конкурентній боротьбі. Ну, щодо нашого ринку, то це окрема розмова, а взагалі, то на найбільш цивілізованому ринку треба належним чином подати вітчизняний товар, привернути увагу споживача до нього, домагатися, щоб його побачили, а не тримати на складі.

Треба думати, що якби на телебаченні були розроблені програми показу фільмів за певними концепціями, якби показам передували компетентні пояснення професіоналів, якби в цих поясненнях доводилась актуальність змісту та проблем, що їх торкаються автори у своїх фільмах, то глядачі ніби новими очима побачили б щось нове у давно, здається, відомому.

Ми нині часто згадуємо українське поетичне кіно. І це зрозуміло. Фільми Параджанова, Ілленка, Миколайчука, Осики повернули український кінематограф у європейський контекст, куди, здавалося б, після смерті Довженка вороття вже нема. Трагічна доля цієї забороненої школи постійно привертає до себе увагу. Це одна з найяскравіших сторінок історії. Але ж наша кіноісторія це не тільки поетичне кіно.

От побачили ми на телеекрані фільм К.Єршова «Грачі». Фільм талановитий і свого часу мав великий успіх, був лідером вітчизняного прокату. Драматургія фільму, його режисура, виконавська майстерність акторів — бездоганні. Фільм і зараз сприймається так, ніби його щойно знято. Та К.Єршов цікавий усіма своїми фільмами. Його перший фільм на студії ім. Довженка «Пізня дитина» торкається питань повсякденного родинного життя. Саме таких фільмів не вистачає глядачеві. Та хто про нього пам'ятає?

Мабуть, найпопулярніша постать на телеканалах, коли мова заходить про кінематограф, — це Р.Балаян. В численних інтерв'ю, про що б не йшла мова, обов'язково згадуються «Польоти уві сні і наяву», але ж це перший фільм з чотирьох, позначений співпрацею режисера з Олегом Янковським. «Польоти...», «Поцілунок», «Храни мене, мой талисман», «Філер» — три з цих стрічок зняв Вілен Калюта. Режисер зі своїми співавторами ніби випробував один і той же характер, у фільмах, які відрізняються за конфліктом, історичною ситуацією, перебігом подій.

Оператор В.Калюта, на жаль, пішов з життя передчасно. Якби ми взялися переглянути його творчий доробок, то у списку «його» режисерів ми б зустріли імена Ю.Ілленка, А.Войтецького, О.Ітигілова, М.Михалкова, В.Криштафовича, Р.Балаяна. Що саме знайшли вони в ньому, що об'єднало цих таких різних людей?

А скільки зроблено такого, про що ми повинні згадати і нагадати сучасному глядачеві.

Режисер А.Тимонішин встиг зняти два фільми: «Їх знали тільки в обличчя» та «Експеримент доктора Абста». В останньому дебютувала тоді зовсім молода Ірина Мірошниченко, сьогодні знаменита актриса та навіть співачка. Хтозна, як би склалася її творча доля, якби не цей дебют.

Про акторів можна говорити багато. Адже свої найкращі ролі в кіно Володимир Висоцький зіграв на Одеській кіностудії. Заберіть з його кінобіографії фільми Муратової, Юнгвальд-Хількевича, Говорухіна, і що залишиться?

А спробуйте скласти список найпопулярніших акторів колишнього Союзу, і яким би коротеньким він не був, без Б.Брондукова вам не обійтись. І не треба називати фільми та уславлені режисерські імена — його і так всі знають.

Свою першу і, можливо, кращу кінороль В. Конкін зіграв у телефільмі «Як гартувалася сталь» М.Мащенка. От на фестивалі «Молодість» цього року з успіхом демонструвалась його рання короткометражка «Дитина». Зараз, коли мова заходить про цього режисера, згадуються обов'язково «Комісари» та «Йду до тебе». А от екранізацію роману Островського якось так, між іншим. А між іншим роман екранізували спочатку М.Донской, а потім О.Алов та В.Наумов. Усі три екранізації здійснено на кіностудії ім. Довженка. А вже є й четверта. На цій же студії роман екранізовано китайськими кінематографістами. А китайське кіно вже не те, що було колись. Кращі китайські фільми мають успіх на найпрестижніших міжнародних фестивалях. Що цікавить їх у цьому романі?

Адже найбільший успіх фільм Маценка мав... де б ви думали?.. У Німецькій Демократичній Республіці, у тих самих німців, що зараз будують капіталізм. А головний режисер московського театру ім. Моссовета Юрій Завадський, подивившись фільм, запросив Конкіна в театр як найкращу кандидатуру для виконання ролі Раскольников. А проте в Москві було з кого вибирати для такої ролі, та й хто б на неї не погодився?

І якщо вже про «Як гартувалася сталь», то й про наше телевізійне кіно. Серіали того ж таки Маценка, Кохана, Ільїнського, Гойди з успіхом йдуть чи не по усіх каналах російського телебачення. Правильно, це їхня власність, бо замовляло їх свого часу Центральне телебачення. Але це ж наші фільми.

Усе згадувати — паперу не вистачить. І це лише мала частка того, що можна згадати. Усе вище наведено — це лише намагання довести, що можна відкрити багато нового у вже баченому та знайомому.

І останнє. Чи не прийшов час відкрити на нашому телебаченні окремий телеканал кіно? Багато про це було розмов. І казали, що вже все є. Навіть кабелі у потрібному напрямку прокладено, і тільки треба натиснути на червону, а може, на зелену кнопку. Та щось справа з місця не рухається. Може, новий наш уряд зробить хоч це для рідного кіно. Адже не так уже й дорого це коштуватиме йому.